

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvern

Annar Wintervold
Bjørklund
2500 Tynset

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ståle Sørensen, 62 55 11 70

Vår dato
28.04.2016
Arkivnr.
430

Vår referanse
2016/1479-2
Deres referanse

Avslag på søknad om utsetting av utenlandske treslag – Annar Wintervold – Alvdal kommune

Vi viser til søknad om tillatelse til utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, mottatt her den 22.2.2016.

Fylkesmannen avslår søknad om tillatelse til utsetting av vrifuru, *Pinus contorta*, til skogbruksformål på eiendommen gbnr 13/30 i Alvdal kommune.

Rettslig grunnlag:

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål angir i § 7, første ledd at «Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger av utsettingen for naturmangfoldet vektlegges. Det legges særlig vekt på om treslaget og eventuelle følgeorganismer medfører risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

Sentralt i vurderingen står også naturmangfoldloven §§ 8-12, samt § 14.

Klima- og miljødepartementet (tidligere Miljøverndepartementet) har utarbeidet en veileder til forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål.

Om søknaden:

Det er søkt om tillatelse til utsetting av arten vrifuru, *Pinus contorta*. Søknaden omfatter utsetting av 4 500 planter på et område som omfatter ca 30 daa skogsmark. Det oppgis i søknaden at det er flere eldre felter med vrifuru i omkringliggende områder.

Fylkesmannens vurdering:

I henhold til naturmangfoldloven (nml) § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål trådte i kraft i mai 2012, og er fortsatt en relativt fersk forskrift. Forskriftens formål er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet. Ut fra forskriftens formål blir vurderingene etter

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon Statens hus:	Telefaks:	Org.nr.: 974 761 645
Postboks 4034	Parkgt 36			
2306 Hamar	2317 Hamar	Sentralbord: 62 55 10 00	62 55 10 31	Banknr. 7694.05.01675

E-post: fmhepost@fylkesmannen.no

Internett: www.fylkesmannen.no

naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 sentrale. Vektleggingen av ulike hensyn vil kunne endres over tid, etter hvert som ny kunnskap kommer til.

Kunnskapsgrunnlaget:

Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) har i DN-rapport 8-2012 gått gjennom kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede treslag på biologisk mangfold. Erfaringer fra andre arter har vist at det kan ta lang tid fra en art blir introdusert i et område til den begynner å spre seg ut i naturområder. Vurderingen av de enkelte arters spredningsevne og virkning på biologisk mangfold kan derfor endre seg over tid. Det er særlig de siste 30-40 årene man har plantet ut vrifuru i Skandinavia. Omfanget har vært særlig stort i Sverige, og undersøkelser her har vist at vrifuru har god evne til å spre seg, særlig på forstyrret mark. Fra Sverige har man også erfart at vrifuru har større evne enn vanlig furu til å vokse og spre seg inn i høyereliggende områder mot fjell. Siden mange av bestandene med vrifuru er så unge, er det fortsatt lite konkret kunnskap om spredning under ulike forhold i våre naturområder.

I DN-rapport 8-2012 er det blant annet gjort en teoretisk beregning av invasjonspotensial for ulike arter. Det angis at vrifuru vil kunne ha potensielt høy risiko for å spre seg ut i norsk natur. Fra samme rapport framgår at det ikke er dokumentert at flora og fauna i områder der det har blitt plantet vrifuru i vesentlig grad avviker fra det en ville finne under stedegen vanlig furu. Det er heller ikke dokumentert problemer med den aktuelle arten som bærer av sykdommer eller skadedyr som kan innvirke på vegetasjonen omkring.

Vrifuru har blitt plantet på rundt 60 000 dekar i Hedmark de siste 40 årene. Det finnes også noen eldre bestand. Det er fortsatt mangelfull kunnskap/erfaring knyttet til produksjon, kvalitet og spredning. For å styrke kunnskapsgrunnlaget har Fylkesmannen i Hedmark engasjert Norsk Institutt for Skog og Landskap til å utarbeide en statusoversikt over utplantingsfelt med vrifuru i Hedmark med hensyn på tilvekst, kvalitet og skader, samt forekomst av naturlige foryngelser. Av 68 undersøkte felter ble det funnet foryngelse i 25 felt, dvs. ca. 1/3 av feltene. Blant de mest relevante funnene i undersøkelsen er at lengste spredningsavstand i disse undersøkelsene ble målt til 150 m fra bestandskant. Bare 11 småplanter ble registrert mer enn 100 m fra bestandskant. De to bestandene med mest etablering av foryngelse i kantsonen var hhv 28 og 55 år gamle. Det var ingen trend i dette materialet som tilsier at forekomsten av foryngelse øker med økende alder i bestandene. Materialet er imidlertid begrenset, og man bør være forsiktig med å tolke disse resultatene for langt.

I Sverige finnes store arealer med vrifuru, primært plantet fra 1970-tallet og fremover. *Sveriges Lantbruksuniversitet* oppgir at vrifuru har en volumproduksjon opp mot 30-40 % høyere enn vanlig furu. Arten er primært et alternativ til vanlig furu på midlere og svake boniteter, og da først og fremst for å sikre foryngelse, og for å øke volumproduksjonen.

Om det aktuelle utplantingsområdet:

Det aktuelle utplantingsarealet utgjøres av åpen, høyereliggende skog av lav bonitet, og ligger på 660 til 700 m.o.h. Området ligger også innenfor vernskogsjonen mot fjell. Kartleggingen av naturtyper og naturforekomster i Alvdal kommune er i noen områder mangelfull. Fylkesmannen har undersøkt i databasene Naturbase og Artskart. Det er ikke registrert forekomster av truede arter eller naturtyper innenfor utplantingsområdet. Ca. 2 km radius øst-nordøst for aktuelt utplantingsområde, på grensa mellom Tynset og Rendalen kommune, ligger Langmyra naturreservat. Den utgjør et intakt, delvis tresatt myrkompleks. Langmyra er hovedsakelig definert som en nedbørsmyr (ombrotrof myr), men med enkelte kildeframpspring der myra får kontakt med grunnvann (minerotrofe partier). Ca. 2,6 km sørøst for aktuelt utplantingsområde ligger Jutulhogget naturreservat. Verneinteressene her er i første rekke knyttet til kvartærgeologisk særpreget utforming som følge av at en oppdemmet bresjø fikk sitt utløp her under slutten av siste istid, men det er også knyttet botaniske og zoologiske verdier til området.

Ca. 2 km sør for utplantingsområdet er det registrert mørk brannstubbelav, som i norsk rødliste for arter er karakterisert som sårbar (VU). Ca. 2,6 km sør for utplantingsområdet er det registrert langkjuke, også den karakterisert som sårbar (VU) i norsk rødliste. Nær området med langkjuke er det i tillegg registrert alm, som er karakterisert som sårbar(VU) i norsk rødliste, og som må regnes som regionalt sjelden i Østerdalen. Interessant er også at forekomsten av alm ligger såvidt høyt som 530 m.o.h. Om lag 3,3 km nordøst for utplantingsområdet er lavartene sukkernål og gubbeskjegg registrert, begge er i norsk rødliste karakterisert som nær truet (NT).

Det aktuelle utplantingsområdet ligger i vesthellinga av en åskam. Mot nord og nordvest ligger toppene Storbellingen og Måna som begge når noe over 1100 m.o.h i høyde. Tregrensa ligger i dette området på mellom 800 og 900 m.o.h. De treløse områdene mot nord og nordvest, som begynner ca. 2 km fra utplantingsområdet, vil trolig være særlig utsatt for etablering av vrifuru. Det er vist at i vindutsatte områder kan langdistanse-spredning av frø fra vrifuru på 2-5 km forekomme. I følge DN-utredning 8-2012 er beregnet langdistansespredning av vrifuru inntil 1183 meter ved vindstyrke 10 m/s, ved 20 m/s er spredningsdistansen økt til inntil 2365 m. Det aktuelle utplantingsområdet, nært under en åskam og i åpent skogsterreng, kan trolig betegnes som vindutsatt. Dette betyr at det i dette tilfelle trolig er fare for vindspredning inn i omkringliggende områder, også inn på naboeiendommer. Et særlig problem med langdistansespredning er at denne er vanskelig å påvise, og først vil kunne la seg avdekke etter at spredning har fått pågå over noe tid. Fjerning av planter som har spredd seg i større avstand fra utplantingsområdet vil være vanskelig å fjerne som en del av rutinene for internkontroll. Videre vil slik langdistansespredning ofte berøre eiendom tilhørende tredjepart, noe som ytterligere vanskeliggjør effektiv kontroll og fjerning av frøplanter.

Vurderinger etter naturmangfoldloven:

Kartleggingen av biologiske verdier i Alvdal kommune er i noen områder mangelfull, og det samme kan sies om de tilstøtende områdene i Tynset og Rendalen kommuner. Fylkesmannen vurderer likevel at kunnskapen om det aktuelle treslaget og om naturmangfoldet i det aktuelle området i Alvdal kommune og tilgrensende områder i Tynset og Rendalen kommuner er god nok til at kravet til kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldloven § 8, anses oppfylt.

På grunn av den korte erfaringsperioden med bruk av vrifuru vil kunnskapsgrunnlaget kunne endre seg over tid. Fylkesmannen mener likevel at kunnskapsgrunnlaget her er tilfredsstillende til å gjøre en vurdering av saken.

"Føre-var-prinsippet" i nml § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Fylkesmannen anser her at mangelfullt erfaringsgrunnlag samt nærheten til sårbare områder i og over vernskogsonen tilsier at "føre-var-prinsippet" i henhold til § 9 bør tillegges vekt.

Naturmangfoldloven § 10 sier at det i vurderingen også skal tas hensyn til den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Det er utplantet ca. 60 000 daa med vrifuru i Hedmark, de fleste bestandene i høyereliggende skog av lav bonitet. Det framgår av søknaden at det er flere eldre bestand med vrifuru i områdene inntil og rundt det aktuelle utplantingsområdet. Ytterligere utplanting av vrifuru i området vil dermed øke risikoen for spredning til omkringliggende områder, og øke den samlede belastningen som økosystemet i området utsettes for. En svensk undersøkelse (Forest stewardship Council 2015) konkluderer med at det er viktig å vurdere konsekvenser ut fra et landskapsperspektiv, og at risiko for spredning øker med antall trær og med andel av skogen som tilplantes med vrifuru. Tilgjengelig litteratur gir ellers, så langt Fylkesmannen kjenner til, noe ulike svar på om spredningsrisikoen vil være størst når utplanting av utenlandske treslag skjer innenfor et samlet område, eller om fare for spredning øker når arealene med utenlandske treslag distribueres mer spredt. Fylkesmannen sitter dessverre ikke med komplett oversikt over hvor mange bestand med vrifuru som allerede

finnes i det aktuelle området, ut over det som framkommer av søknadens kartvedlegg. Det er grunn til å vektlegge faren for at økt andel av vrifuru i et område kan medføre høyere risiko for spredning, og at det også bidrar til en økt samlet belastning på økosystemet i området, jf. nml § 10. Fylkesmannen har også merket seg at Miljødirektoratet i tilsvarende saker har vektlagt hensynet til samlet belastning for økosystemet.

Etter bestemmelsene i nml. § 11 skal kostnadene ved en eventuell miljøforringelse bæres av tiltakshaver. Fylkesmannen anser at det ved utsetting av utenlandske treslag er naturlig at det stilles vilkår om at tiltakshaver må bære kostnaden dersom det blir nødvendig å fjerne frøplanter for å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet. Fra søknaden framgår det at søker legger til grunn at det ikke vil bli iverksatt spesielle tiltak for å hindre spredning av vrifuru, da det allerede finnes vrifuru i området.

Naturmangfoldloven § 14 slår fast at tiltak etter denne loven skal avveies opp mot andre viktige samfunnshensyn. I dette tilfellet betyr det at viktigheten av å få rask etablering av skog og økt tilvekst på det omsøkte arealet må veies opp mot faren for spredning og skade på stedegent biologisk mangfold. Fra søknaden framgår det at vrifuru er sterkere mot snøskytte enn vanlig furu, og dette stemmer også med angivelser i litteraturen. Videre kan vrifuru ha noe høyere tilvekst, og særlig da i unge år. På den annen side er det, i hvert fall i en del bestand, problemer med krok og grov kvist, som reduserer kvaliteten på virket. Fylkesmannen finner i dette tilfelle at ulempene knyttet til potensiell skade på biologisk mangfold som følge av spredning større enn fordelene for søker.

Naturmangfoldloven § 12 sier at for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og teknikker som gir de beste samfunnsmessige resultater. Som nevnt over anser Fylkesmannen i dette tilfelle at ulempene knyttet til fare for spredning er større enn fordelene i form av økt tilvekst/bedre overlevelse. Utplantingsområdets plassering i vernskogsonen og nær åpne fjellområder bidrar til at eventuelle vilkår til en tillatelse ikke vil kunne bøte på den risiko som en utplanting av vrifuru i dette tilfelle medfører.

Ut fra en samlet vurdering finner Fylkesmannen at utplanting som omsøkt vil kunne bidra til spredning og etablering til områder utenfor selve utplantingsområdet, og utgjøre en fare for uheldige følger for naturmangfoldet, jf. nml § 14.

Vedtak:

Fylkesmannen avslår søknaden om tillatelse til utsetting av ca. 4 500 planter av vrifuru, *Pinus contorta* på teig knyttet til gbnr 13/30 i Alvdal kommune.

Vedtaket er fattet med hjemmel i Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 28, § 30 og § 31, jf forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Fylkesmannen viser til at vedtaket er et enkeltvedtak som kan påklages etter bestemmelsene i Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker kapittel VI. Klagefristen er **tre – 3 – uker** fra mottakelsen av dette brevet. Eventuell klage på vedtaket skal stiles til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen.

Med hilsen

Kristine Schneede e.f.
ass. miljøverndirektør

Ståle Sørensen
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

Kopi: AlvdaI kommune